T.C.
BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞI
TEFTİŞ KURULU BAŞKANLIĞI

4483 SAYILI MEMURLARLAR VE DİĞER KAMU GÖREVLİLERİNİN YARGILANMASI HAKKINDA KANUN UYARINCA YÜRÜTÜLECEK

ÖN İNCELEME REHBERİ

Bursa, 2023

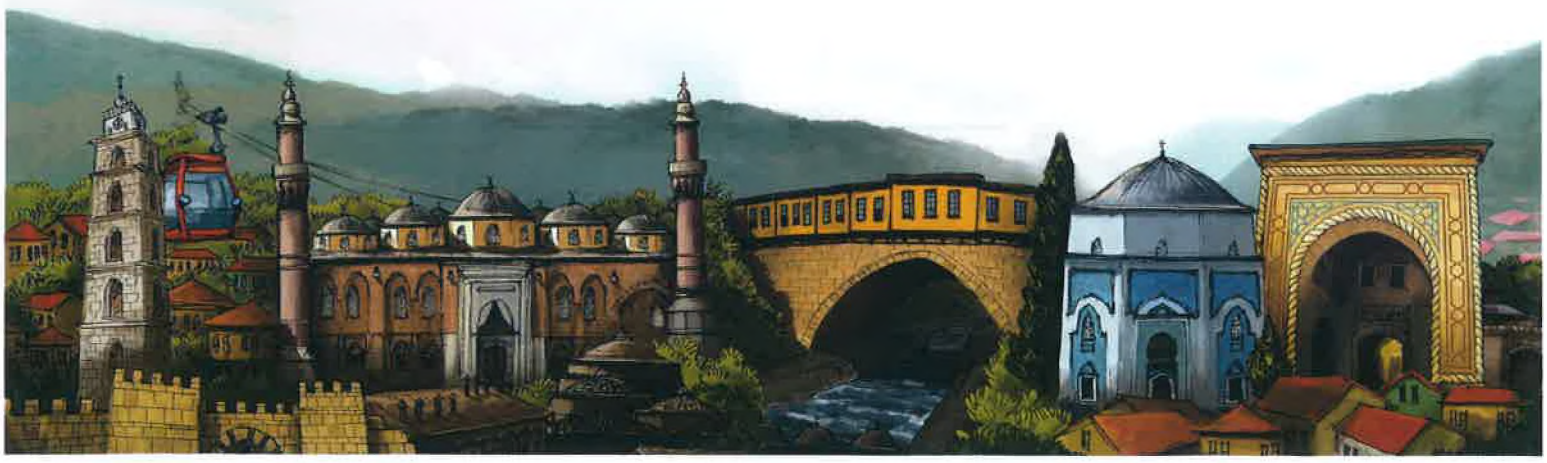

T.C.
BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Teftiş Kurulu Başkanlığı

4483 SAYILI MEMURLARLAR VE DİĞER KAMU GÖREVLİLERİNİN YARGILANMASI HAKKINDA KANUN UYARINCA YÜRÜTÜLECEK

ÖN İNCELEME REHBERİ

HAZIRLAYAN

Melih ALAN
Teftiş Kurulu Başkanı

Bursa,2023

İÇİNDEKİLER

4483 SAYILI MEMURLAR VE DİĞER KAMU GÖREVLİLERİNİN YARGILANMASI HAKKINDA KANUNUN UYGULANMASI 3
1. 4483 SAYILI KANUNUN AMACI 3
2. 4483 SAYILI KANUNUN KAPSAMI 4
2.1. İstihdam Eden Yönünden Kapsam 5
2.2. Konu Yönünden Kapsam; 6
2.3. Failin Sıfatı Yönünden Kapsam 7
2.4. Özel Hüküm Gereği 4483 Sayılı Kanun Kapsamında Olanlar 9
2.5. 4483 Sayılı Kanunun İstisnaları 10
3. İZİN VERMEYE YETKİLİ MERCİLER 11
3.1. Genel Olarak 11
3.2. İştirak Halinde İşlenen Suçlarda Soruşturma İzni Vermeye Yetkili Merci 14
4. OLAYIN YETKİLİ MERCİE İLETİLMESİ, İŞLEME KONULMAYACAK İHBAR VE ŞİKAYETLER 14
4.1. Olayın Cumhuriyet Başsavcısı Tarafından Öğrenilmesi ve Yetkili Mercie İletilmesi 15
4.2. Olayın Diğer Makam ve Memurlarla Kamu Görevlileri Tarafından Öğrenilmesi ve Yetkili Mercie İletilmesi 15
4.3. Olayın Doğrudan Yetkili Merci Tarafından Öğrenilmesi 16
4.4. Teftiş, İnceleme ve Soruşturma Sırasında Suç Tespiti ..... **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
4.5. Olayın Yetkili Merci Tarafından Öğrenilmesinin Önemi 16
4.6. İşleme Konulmayacak İhbar ve Şikayetler 16
4.7. İşleme Koymama Kararlarının Bildirimi ve İtiraz 16
5. ÖN İNCELEME 18
5.1. Ön İnceleme Emri veya Görevlendirme 18
5.2. Yeniden Ön İnceleme Onayı Alınmasını veya Alınmaması Durumu 20
5.3. Aynı Konuda Farklı Mercilerce Ön İnceleme Yaptırılması 20
5.4. Ön İncelemede Başkan Tayini 21
6. ÖN İNCELEME YAPANLARIN YETKİ VE GÖREVLERİ 21
6.1. Genel Olarak 21
6.2. Hakkında Ön İnceleme Yapılanın Sıfatı 21
6.3. Tutanak Düzenlenmesi 21
6.4. Yeminli Zabıt Katibi Atamak 22
6.5. Delillerin Toplanması 22
6.6. Tanık Dinleme 23
6.7. Bilirkişi Tayin Etmek 27
6.8. İstiktap (Yazı Sınaması) Yaptırmak 28
6.9. Arama ve Elkoyma 29
6.10. Hakkında Ön İnceleme Yapılan Kimsenin İfadesini Almak, Gelmek İstemeyenleri Zorla Getirtmek 31
6.11. Keşif Yapılması 33
6.12. Görevden Uzaklaştırma 33
6.13. Yüzleştirme 34
6.14. Ek Süre Talebi 34
7. ÖN İNCELEME RAPORU, MUHTEVASI VE TEVDİİ 34
7.1. Ön İnceleme Raporu 34
7.2. Ön İnceleme Raporunun Muhtevası 34
7.3. Ön İnceleme Raporunun Tevdii ve Süresi 36
8. SORUŞTURMA İZNİ KARARI VE KARARLARIN TEBLİĞİ 36
8.1. Yetkili Merciin Kararı 36
8.2. Soruşturma İzni Kararının İlgililere Tebliği 37
8.3. Soruşturma İzni Kararına İtiraz ve Süresi 37
8.4. İtirazda Yetkili Merciler 37
8.5. Kesinleşen Kararlar Üzerine Yapılacak İşlem 38
9. HAZIRLIK SORUŞTURMASI 38
9.1 Hazırlık Soruşturmasını Yapacak Merciler 38
9.2. Hakim Kararının Alınması 38
10. KAMU GÖREVLİLERİ HAKKINDA SUÇ UYDURANLAR HAKKINDA SORUŞTURMA 39

4483 SAYILI MEMURLAR VE DİĞER KAMU GÖREVLİLERİNİN YARGILANMASI HAKKINDA KANUNUN UYGULANMASI

1. 4483 SAYILI KANUNUN AMACI

4483 sayılı Kanunun 1'inci maddesinde bu Kanunun amacının, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan dolayı yargılanabilmeleri için izin vermeye yetkili mercileri belirtmek ve izlenecek usulü düzenlemek olduğu belirtilmiştir.

Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yargılanması için genel yargılamadan ayrı bir soruşturma usulü getirilmesi ve bu usulün de izin sistemi olmasını öngören Anayasanın 129'uncu maddesinin son fıkrasına paralel olarak 4483 Sayılı Kanunda da izin sistemi kabul edilerek memurların ve diğer kamu görevlilerinin görevi sebebiyle işledikleri suçlardan dolayı, haklarında yargılama yapılabilmesi için, izin vermeye yetkili merciler ve bu mercilerin izleyeceği yol gösterilmektedir.

Devlet fonksiyonlarının sürekliliği, devlet otoritesi ve kamu düzeni bakımından çok önemlidir. Bu fonksiyonların sürekliliğinin sağlanması ve Devletin asli görevlerinin gerektirdiği kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi, memurlar ve diğer kamu görevlilerince yürütülmektedir. Hiç şüphesiz ki, görevlerini yaparken suç işleyen memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yargı önüne çıkarılması gerekmektedir. Ancak; memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleri nedeniyle işledikleri iddia edilen suçlarından dolayı direk adli makamlarca soruşturmaya tabi tutulmaları hem memurun görevini aksatmasına, hem de memurun şahsında devlet otoritesinin saygınlığının zedelenmesine neden olacağı gibi, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleri nedeniyle işledikleri iddia edilen suçlardan dolayı iftiraya maruz kalarak doğrudan Cumhuriyet Savcılarının önüne çıkarılması hem memur açısından hem de kamu otoritesi açısından sakınca doğuracaktır.

4483 sayılı Kanun uyarınca, memurların görevlerinden kaynaklanan fiilleri direk adli makamlar tarafından soruşturulmamakta, idare tarafından yapılacak bir inceleme sonucunda elde edilen bilgi ve bulgular değerlendirilerek olayın yargıya intikal etmesi gerekip gerekmediğine karar verilmektedir. Bu yöntemle memurlara bir anlamda belirli bir güvence sağlanmıştır. Bu güvencenin amacı memurları ayrıcalıklı bir duruma getirmek değil, kamu hizmetlerinin kesintisiz yürütülmesi ve kamu otoritesinin saygınlığının zarar görmemesini sağlamaktır.

Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında özel soruşturma yapılmasının çeşitli nedenleri vardır. Bu nedenleri aşağıda maddeler halinde özetleyebiliriz.

1) Kamu görevleri süreklidir ve aksatılamaz. Memur sürekli çeşitli isnatlarla suçlanırsa sürekli olan kamu görevini yerine getiremeyebilir.

2) Devlet işlerinin sağlıklı yürütülmesi için memurların gelişigüzel ihbar ve şikayetlerden korunması ve rahat bir çalışma ortamı içinde bulunması gerekmektedir.

3) Devlet işlerinin özel bilgi ve ihtisası gerekli kılması nedeniyle bu işleri yürüten memurların da farklı bir soruşturma usulüne tabi tutulması zorunluluğu doğmaktadır.

4) İdari bağımsızlığın sağlanması, devlet otoritesinin ve güvenirliliğinin sarsılmaması için memurların olur olmaz şikayet ve ihbarlarla yargı merci önüne çıkarılmasının önlenmesi şarttır.

4483 sayılı Kanuna göre memur veya diğer kamu görevlilerinin yargılanabilmeleri, aşağıdaki şartların gerçekleşmesinden sonra mümkündür olabilecektir.

- Suçun öğrenilmesi,
- Suçun 4483 sayılı Kanun kapsamında olması,
- Suçu işleyen kişinin memur veya diğer kamu görevlisi olması,
- Failin 4483 sayılı Kanun dışında özel bir soruşturma ve kovuşturma usulüne tabi olmaması,
- Suçun memur veya diğer kamu görevlisinin görevi sebebiyle işlenmiş olması,
- İşlenen suçun ağır cezayı gerektiren suçüstü hali olmaması,
- Ön inceleme yapılması,
- Soruşturma izni verilmesi,
- Soruşturma izninin bildirilmesi,
- Soruşturma iznine itiraz,
- Kesinleşen soruşturma izninin Cumhuriyet Başsavcılığına iletilmesi,
- Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından soruşturma yapılması,
- Yargılama.

2. 4483 SAYILI KANUNUN KAPSAMI

4483 sayılı Kanunun 2'nci maddesinde Kanunun kapsamı hüküm altına alınmıştır.

Madde, kapsamdaki ve kapsam dışındaki görevlileri açıklamaya çalışmaktadır. Kapsamda olanlar memurlar ve diğer kamu görevlileridir. Memurların ve diğer kamu görevlilerinin bu kapsamda değerlendirilebilmeleri için maddede başka koşulların ve niteliklerin de aranacağı belirtilmektedir. Kanunun kapsamı, istihdam eden, konu, failin sıfatı, suçlar ve

diğer kanunlarda yapılan atıflar nedeniyle 4483 sayılı Kanun uygulanacaklar yönünden incelenebilir.

2.1. İstihdam Eden Yönünden Kapsam

4483 sayılı Kanunun 2'nci maddesinde bu Kanunun, Devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin yürüttükleri kamu hizmetlerinde görev yapanları kapsadığı ifade edilmektedir. Dolayısıyla soruşturulan suç failinin özel bir yasa hükmü uyarınca kamu görevlisi sayılması veya kamu görevlisi gibi cezalandırılması söz konusu olsa dahi, Devlet veya diğer bir kamu tüzel kişisinde çalışmaması durumunda soruşturması genel hükümlere göre yürütülecek ve 4483 sayılı Kanun uygulanmayacaktır.

i) Devlet İdaresinde İstihdam edilenler

Devlet dairelerinde asli ve sürekli görevleri ifa eden memurlar ve diğer kamu görevlileri 4483 sayılı Kanun kapsamındadır. İkinci maddede sözü geçen Devlet terimi, Devletin temel fonksiyonları olan yasama, yürütme ve yargı organlarında görev yapan kamu görevlilerini ifade etmektedir.

ii) Diğer Kamu Tüzel Kişilerinde İstihdam Edilenler

Kamu tüzel kişileri ancak kanunla veya kanunun açıkça verdiği yetkiye dayanarak idari işlemle kurulurlar. Ülkemizde kurulan kamu tüzel kişilerinin bir kısmı kamu hukuku kurallarına göre bir kısmı ise özel hukuk kurallarına göre yönetilmektedir.

Kamu hukuku usulüne göre yönetilen kamu tüzel kişileri; belediyeler, köyler, Türkiye Amme İdaresi Enstitüsü, Atom Enerjisi Kurumu, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu vb.dir. Bu kuruluşların hepsinin yaptığı iş kamu görevi olduğundan personeli ceza yasası uygulamasında kamu görevlisi sayılır.

Özel hukuk hükümlerine göre yönetilenler ise 233 ve 399 sayılı KHK'lara bağlı olan Devlet Demiryolları, PTT Genel Müdürlüğü gibi kamu iktisadi teşebbüsleri ile TRT Kurumu, Atatürk Orman Çiftliği gibi kuruluşlardır.

Özel hukuk hükümlerine bağlı olan yukarıda ikinci grup içinde saydığımız kuruluşların yaptıkları iş kamu görevi olmadığından 4483 sayılı Kanuna tabi kılınmamışlardır. Ancak, 4483 sayılı Kanunun 17'nci maddesiyle değiştirilen 399 sayılı KHK'nın 11/D maddesi uyarınca KİT sayılan kurum ve kuruşların yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile genel müdürleri 4483 sayılı Kanuna tabi kılınmışlardır.

Asli ve sürekli görev ile Devletin amacı gerçekleştirme zorunda bulunduğu temel fonksiyonları anlamında kamu görevi kastedilmektedir. KİT personelinin kamu görevi yürütmedikleri öteden beri bilinen ve özel yasalarında da belirtilen bir konudur.

Bu nedenle 4483 sayılı Kanunun 2'nci maddesinin birinci fıkrasındaki diğer kamu tüzel kişileri ibaresinin kural olarak yalnız kamu hukuku usulüne göre yönetilen kamu hukuku tüzel kişilerini içerdiğini ve bu hükmün özel hukuk hükümlerine bağlı kamu tüzel kişilerini kapsamadığını kabul etmek gerekir.

2.2. Konu Yönünden Kapsam;

i) Görev sebebiyle işlenen suç

4483 sayılı Kanunun 2'nci maddesinin ilk fıkrası ile izin sistemi daraltılmak suretiyle **"görev sırasında"** işlenen suçlar Kanun kapsamına alınmamış, yalnızca **"görev sebebiyle"** işlenen suçlar izne tabi tutulmuşlardır. Dolayısıyla, bu yasanın uygulanacağı suçlar bakımından kapsam daraltılmıştır. Diğer taraftan belirtmek gerekir ki, görev sebebiyle işlenen bir suçun 4483 sayılı Kanun kapsamında sayılabilmesinin diğer bir koşulu da bu ***"görevin idari nitelikte"*** bulunmasıdır.

Görev sebebiyle işlenen suç; kamu görevlisinin ilgili yasa ve mevzuat uyarınca yerine getirmekte olduğu görevi nedeniyle işlediği ve doğrudan görevin içeriği ve biçimsel koşulları ile ilgili suçtur. Başka bir anlatımla görev sebebiyle işlenen suç; yapılan görevle illiyet bağı bulunan, görevin yerine getirilmemesi veya geç yerine getirilmesi suretiyle ya da görevin sağladığı yetki ve nüfuz kötüye kullanılarak işlenilebilen ve bu nedenle de çoğu kez görevin yapılması veya yapılmamasının doğal sonucu olan suçtur.

Bu suçların oluşabilmesi için, kamu görevlisinin mutlaka görevde bulunması da şart değildir.

4483 sayılı Kanun kapsamına giren görev sebebiyle işlenen suçların bazıları aşağıdaki gibidir:

- Mühürde sahtecilik suçu (TCK m. 202),
- Mühür bozma (TCK m. 203),
- Resmi belgede sahtecilik (TCK m. 204),
- Resmî belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek (TCK m. 205),
- Resmî belgenin düzenlenmesinde yalan beyan (TCK m. 206),

- Açığa imzanın kötüye kullanılması (TCK m. 209),
- Ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması (TCK m. 239),
- Denetim görevinin ihmali (TCK m. 251/2),
- Yetkili olmadığı bir iş için yarar sağlama (TCK m. 255),
- Görevi kötüye kullanma Suçu[1] (TCK m. 257),
- Göreve ilişkin sırrın açıklanması (TCK m. 258),
- Kanuna aykırı eğitim kurumu (TCK m. 262),
- Kamu görevlisinin ticareti (TCK m. 259),
- Kamu görevinin terki veya yapılmaması (TCK m. 260),
- Kişilerin malları üzerinde usulsüz tasarruf (TCK m. 261),
- Kamu görevine ait araç ve gereçleri suçta kullanma (TCK m. 266),
- 3628 Sayılı Kanun Kapsamına Giren Suçları Müsteşar, Vali ve Kaymakamların İşlemesi (3628 m. 17).

ii) Görev Sırasında İşlenen Suç

Görev sırasında işlenen suç, anlamından da anlaşılacağı üzere görev yapıldığı sırada işlenen suçtur, işlenen suçun görevle ilgisi aranmaz, sadece görev yerinde ve görev zamanında işlenmiş olması yeter sebeptir. Görev sırasında işlenen suçlar, memurlar ile memurlar dışındaki herkes tarafından işlenmesi mümkün olan suçlardır. Bu tür suçta failin suç teşkil eden eylemiyle yapılan veya yapılması söz konusu olan görevin içeriği arasında illiyet bağı bulunmamaktadır.

2.3. Failin Sıfatı Yönünden Kapsam

i) Genel Olarak Failin Sıfatı

Kanunun kişi yönünden kapsamı, Devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürüttükleri kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri ifa eden memurlar ve diğer kamu görevlileridir. Bir kişinin Kanun kapsamına girmesi için failin çalıştığı kamu hizmeti genel idare esaslarına göre yürütülmeli ve görevin asli ve sürekli olması gerekmektedir. Buna göre 5237 sayılı Kanunda tanımlandığı üzere tüm kamu görevlilerinin

[1] 5271 sayılı CMK'nın 332'nci maddesi kapsamındaki filler hariç.

değil, asli ve sürekli kamu görevi yapan memur ve diğer kamu görevlilerinin 4483 sayılı Kanuna tabi olacakları kabul edilecektir.

- Genel İdare Esasları Kavramı

Buradaki **"genel idare esasları"** sözü, Devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin kamu hukuku usulüne göre yürüttükleri hizmetlerle ilgili esasları ifade eder. Bir başka ifade ile genel idare esasları kavramı, gerek Devletin merkezi örgütünde gerekse özel kesime uygulanmakla birlikte kural ve usuller bakımından kamusal yönetim biçimini ifade etmektedir.

- Asli ve Sürekli Görev

İdari faaliyet ya da kamu hizmetinin yürütülmesi için yerine getirilmesi gerekli olan görevlerden ancak, **"asli ve sürekli"** nitelikte olanlar memurlar ve diğer kamu görevlileri tarafından yerine getirilecektir. İdare Hukukunda, kamu hizmetine ilişkin bir görevin asli ve sürekli olmasından anlaşılması gereken, o görevin bir kadroya bağlanmış olmasıdır.

Asli görev kavramı, Devletin devlet olması nedeniyle, yapmak zorunda olduğu asli fonksiyonları ifade eder. Devletin Anayasanın ikinci kısmında yer alan kişiye tanıması ve vermesi gereken temel hakları ve ödevleri yerine getirmesi asli fonksiyonları **"kamu görevi"**; tamamlayıcı ve yardımcı nitelikteki fonksiyonları ise, **"kamu hizmeti"** olarak tanımlanmakta, kamu görevi yapanlar memur ve diğer kamu görevlisi olarak; kamu hizmeti yapanlar müstahdem olarak adlandırılmaktadır.

Bu duruma genel idare esaslarına göre yürütülen bir hizmet görmeyen alanlarda çalışanlar ile kamu idarelerinde istihdam edildiği halde asli ve sürekli görev yapmayanlar 4483 sayılı Kanun kapsamında yer almayacaktır.

ii) Memurlar

Genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli kamu hizmetlerini ifa ile görevlendirilen kimse memurdur. Devlet Memurları Kanununa tabi olan ve bir kadroya bağlı olarak Devlet memuru statüsüne (yardımcı hizmetliler hariç) giren, özlük hakları bütçeden ödenen kamu personeli hakkında 4483 sayılı Kanun hükümleri uygulanacaktır.

iii) Diğer Kamu Görevlileri

Diğer kamu görevlilerini bütün olarak tanımlayan ve/veya listesini veren bir düzenleme yoktur. Diğer kamu görevlileri kavramına açıklık getiren tek düzenleme Devlet Memurlarının Şikayet ve Müracaatları Hakkında Yönetmeliğin 15'inci maddesinde bulunmaktadır. Bu düzenlemeye göre, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1'inci maddesinin birinci fıkrasında

sayılan Genel ve Katma Bütçeli Kurumlar, İl Özel İdareleri, Belediyeler, İl Özel İdareleri ve Belediyelerin kurdukları birlikler ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlarda, kanunlarla kurulan fonlarda, kefalet sandıklarında çalışan sözleşmeli ve geçici personel, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Üyeleri ve 2847 sayılı Kanuna tabi kurumlarda çalışanları "diğer kamu görevlileri" kapsamında değerlendirmek mümkündür.

Kapsama giren diğer kamu görevlileri aşağıdaki gibidir:

- Belediye Başkanları ve Belediye Memurları,
- Belediye Meclis Üyeleri,
- İl Genel Meclisi Üyeleri,
- Köy Muhtarları, Mahalle Muhtarları,
- Mahalli İdare Birlikleri Başkan ve Üyeleri.

2.4. Özel Hüküm Gereği 4483 Sayılı Kanun Kapsamında Olanlar

Diğer bazı özel kanunlardaki hükümlerden dolayı kimi görevlilerin 4483 sayılı Kanun kapsamında olduğu özel bir düzenlemeye kavuşturulmuştur.

- İl Özel İdare Personeli,
- Jandarma Personeli,
- Kamu İhale Kurumu üyeleri ve personeli,
- Milli Piyango İdaresi Personeli,
- KİT Genel Müdür ve Yönetim Kurulu Üyeleri,
- Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürleri ve Yönetim Kurulu Üyeleri,
- Sahil Güvenliğine Bağlı Personel,
- 4081 sayılı kanuna göre çiftçi malları koruma kurullarında görevli bekçiler,
- Belediye memur ve müstahdemleri,
- 772 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanununun 40'ıncı maddesi uyarınca çarşı ve mahalle bekçileri,
- 3628 sayılı Kanunun 17'nci maddesindeki suçları işleyen müsteşar, vali ve kaymakamlar.

2.5. 4483 Sayılı Kanunun İstisnaları

İstisnaların bir kısmı suçun niteliğine yönelik iken, diğer bazı istisnalar suç failinin vasfına ilişkindir.

i) Suç Konusuna İlişkin İstisnalar

4483 sayılı Kanun kapsamına girmeyen suçlar ise şunlardır:

- Başka yasalarla suçun niteliği açısından farklı soruşturma usulüne tabi tutulan suçlar,
- 3628 sayılı Kanunun 17'nci maddesi kapsamında memurlar ve diğer kamu görevlilerinin işlediği suçlar (Müsteşarlar, valiler ve kaymakamlarca işlenenler hariç.),
- 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Fiillerin Takibi Hakkında Kanunun 4'üncü maddesi hükmü uyarınca Atatürk aleyhine işlenen suçlar,
- 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 13, 14 ve 15 inci maddelerinde belirtilen suçları sıkıyönetimin uygulandığı bölgelerde işleyenler hakkında,
- Seçim suçları (298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 174'üncü maddesi hükmü.),
- 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanununun 6258 sayılı Kanunla değişik 4'üncü maddesi hükmü kapsamına giren suçlar,
- 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu kapsamındaki suçlar,
- Ağır cezayı gerektiren ve genel hükümlere göre soruşturulan suçüstü haline ilişkin fiiller,
- 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 94 ve 95'inci maddeleri ile 5271 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 161'inci maddesinin beşinci fıkrasında düzenlenen Cumhuriyet Savcılarının yazılı veya sözlü istem ve emirlerini yerine getirmeme suçunu işleyenler,
- Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin adli görevlerinden doğan suçlar,
- Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkındaki ihbar veya şikayetlerin ihbar ve şikayet edileni mağdur etmek amacıyla ve uydurma bir suç isnadı suretiyle yapıldığı hazırlık soruşturması sonucunda anlaşılır veya yargılama sonucunda sabit olursa haksız isnatta bulunanlar hakkında yetkili ve görevli Cumhuriyet Başsavcılığınca re'sen yapılacak soruşturmaya konu suçlar (4483 m. 15),

- 3628 sayılı Kanunun 17'nci maddesinde yazılı suçlardan dolayı delil veya emare elde eden müfettiş ve muhakkiklerin durumu yetkili ve görevli Cumhuriyet Başsavcılığına ihbar ve evrakı tevdi etmemeleri durumunda bunlar hakkında cumhuriyet başsavcılıklarınca yapılacak soruşturmaya konu suç (3628 m. 18/4),
- Memurlar ile diğer kamu görevlilerinin kişisel nitelikli suçları.

ii) Failin Sıfatına İlişkin İstisnalar

- Görevleri ve Sıfatları Sebebiyle Özel Soruşturma Usulüne Tabi Olan Personel:

Cumhurbaşkanı, Başbakan, bakanlar ve milletvekilleri, hakim ve savcılar, üniversite öğretim üye ve yardımcıları ile diğer görevliler, TSK mensupları, Anayasa Mahkemesi Başkan ve Üyeleri, Yargıtay Başkan ve Üyeleri, Danıştay Başkan ve Üyeleri, Sayıştay Başkan ve Üyeleri ile diğer meslek mensupları, Jandarma Genel Komutanlığının Mensupları[2] vb.

- Kapsama Girmeyen Diğer Kişiler: KİT personeli (KİT genel müdür ve yönetim kurulu üyeleri hariç.), asaleti tasdik olmayan memurlar, yardımcı hizmetliler, özel güvenlik personeli, hazine avukatları, avukatlar, noterler, hakemler, bilirkişiler, belediye iktisadi teşebbüsleri personeli (İSKİ, ASKİ gibi), BDDK personeli, Rekabet Kurumu Personeli, TRT personeli, özelleştirme kapsamına alınan kuruluşların personeli, sözleşmeli personel (Kadro karşılığı gösterilmek suretiyle çalıştırılanlar hariç.), geçici görevliler, işçiler vb.

3. İZİN VERMEYE YETKİLİ MERCİLER

3.1. Genel Olarak

4483 sayılı Kanunun 3'üncü maddesinde soruşturma izni verecek kişiler sayılmıştır. Soruşturma izni verme yetkisine sahip görevlileri ve kimler hakkında bu yetkiyi kullanacaklarını aşağıdaki gibi sıralayabiliriz.

Kaymakamlar;

- İlçede görevli memurlar ve diğer kamu görevlileri,
- İlçedeki belde belediye başkanları ve belde belediye meclisi üyeleri,
- Köy ve mahalle muhtarları ve ihtiyar heyeti üyeleri hakkında.

Valiler;

- İlde ve merkez ilçede görevli memurlar ve diğer kamu görevlileri,

[2] Askeri yargıya tabi suçlar için.

- İlde bölge düzeyinde teşkilatlanan kurum ve kuruluşlarda görev yapan memurlar ve diğer kamu görevlileri,
- Merkez ilçedeki köy ve mahalle muhtarları ile ihtiyar heyeti üyeleri,
- Merkez ilçelerdeki belde belediye başkanları ve belde belediye meclisi üyeleri,
- O ilde çalışan kaymakam ve vali yardımcısı hakkında.

İçişleri Bakanı;,

- Valiler,
- Büyükşehir Belediye Başkanları,
- İl Belediye Başkanları,
- İlçe Belediye Başkanları,
- Belediye Başkan yardımcıları hakkında soruşturma iznini vali verecektir.
- Büyükşehir Belediye Meclis Üyeleri,
- İl Belediye Meclis Üyeleri,
- İlçe Belediye Meclis Üyeleri,
- İl Genel Meclis Üyeleri hakkında.

TBMM Başkanı ve TBMM Genel Sekreteri;

- Genel Sekreteri ve Yardımcıları hakkında TBMM Başkanı,
- TBMM'de görevli memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında TBMM Genel Sekreteri.

Cumhurbaşkanı;

- Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri Hakkında.

Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri;

- Cumhurbaşkanlığında görevli tüm memurlar ve kamu görevlileri hakkında.

Başbakan;

- Başbakanlık merkez teşkilatında veya bağlı kuruluşlarında ortak kararla atanan diğer memurlar ve diğer kamu görevlileri,

- Başbakanlık merkez teşkilatında çalışan ve Bakanlar Kurulu Kararı ile atanan diğer memurlar ve kamu görevlileri.

Bakan;

- Bakanlık ile bağlı kuruluşların merkez teşkilatında görevli olup ortak kararla atanan memurlar ve diğer kamu görevlileri,
- Bakanlık ile bağlı kuruluşlarının merkez teşkilatında görevli olup bakanlar kurulu kararı ile atanan memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında.

En Üst İdari Amir;

- Başbakanlık veya Bakanlıkların merkez ve bağlı veya ilgili kuruluşlarında görev yapan diğer memur ve kamu görevlileri hakkında.

Yasalarımızda ve diğer düzenleyici metinlerde **"en üst idari amir"** tanımlanmamıştır. 3046 sayılı Kanunun 21'inci maddesine göre bakan, bakanlık kuruluşunun **"en üst amiridir".** 4483 sayılı Kanunun 3'üncü maddesinin (d) bendinde "en üst idari amir" deyimi kullanıldığına göre, bu deyimin siyasi otoriteyi temsil eden bakandan sonra gelen ve idari otoritenin en üst noktasında bulunan Başbakanlıkta başbakanlık müsteşarı, bakanlıklarda bakanlık müsteşarlarını, ifade ettiği anlaşılmaktadır. İlgili ve bağlı kuruluşlarda ise, müsteşarlar, genel müdürler ve kurum başkanları en üst idari amirdir.

Soruşturma izni yetkisi ilgili merci tarafından bizzat kullanılmalıdır. Bu yetki, bizzat izin verme durumundaki merci/amir görev başında bulunduğu sürece devredilemeyecektir. Bu devir ast görevlilere veya üst amirlere de yapılamayacaktır. Buna göre, bu yetki ya sahibince kullanılacaktır ya da sahibi görevde yoksa ancak vekili tarafından kullanılacaktır.

Aynı şekilde alt mercilere verilen yetkinin hiyerarşi ve idari vesayet yetkilerine dayandırılarak hiyerarşik yapıda üstte yer alan merci tarafından kullanılması da olanaklı değildir. Çünkü bu yetkinin bizzat veya yokluğunda vekili tarafından kullanılacağı Kanunun 3'üncü maddesinde özellikle belirtilerek ***"hiyerarşi, idari vesayet, yetki genişliği ve yetki devri"*** esasına göre işlem yapılması önlenmiştir. İzin verme yetkisinin bizzat yetkili kişi tarafından kullanılması gerekir. Uygulamada yetki kullanımının tereddütlere yol açmaması için maddede ***"bizzat"*** sözcüğü ile durum açıklığa kavuşturulmak istenmiştir.

Yetkili merciin belirlenmesinde esas ilke suç tarihindeki görevin esas alınmasıdır. Bir kamu görevlisi görevinden doğan bir suç işledikten sonra başka bir göreve atanırsa ve suç

işlediği sonradan anlaşılırsa bu suç için soruşturma izni vermeye yetkili merci, suç işlediği tarihteki görevi esas alınarak belirlenir.

Yasa koyucu izin vermeye yetkili mercileri belirlerken yasanın gerekçesinde belirtildiği üzere daha çok atama şeklini ve idari yapıdaki hiyerarşi dikkate alınmıştır. Ancak bu durum taşra personeli için geçerli değildir. Dolayısıyla bakanlıkların taşra teşkilatlarında çalışan memurların atanma şekline bakılmaksızın, ilde vali ilçede kaymakam soruşturma izni vermeye yetkilidir.

3.2. İştirak Halinde İşlenen Suçlarda Soruşturma İzni Vermeye Yetkili Merci

Ast memurla üst memurun aynı fiille iştiraki halinde izin üst memurun bağlı olduğu merciden istenecektir. Bir kişi tarafından işlenebilecek suçların işlenmesine, birden fazla kişinin katılarak suçun oluşumunda katkıda bulunmasına iştirak denir.

Ast memur ile üst memur 4483 sayılı Kanuna tabi ise; sadece hangisinin üst olduğu tespit edilecek ve onun amiri tarafından her ikisi hakkında izin verilecektir.

Ast veya üst memurlardan birisi 4483 sayılı Kanuna tabi değilse; bu takdirde 4483 sayılı Kanuna tabi olmayan hakkında soruşturma izni verilmeyecek, verilmişse hukuki değeri bulunmayacak, onun hakkında genel hükümlere göre soruşturma yapılacaktır.

4. OLAYIN YETKİLİ MERCİE İLETİLMESİ, İŞLEME KONULMAYACAK İHBAR VE ŞİKAYETLER

Bir kamu görevlisinin görevi sebebiyle suç işlemesi durumunun yetkili mercie iletilmesi ve işleme konulmayacak ihbar ve şikayetler 4483 sayılı Kanunun 4'üncü maddesinde hüküm altına alınmıştır.

İhbar, işlendiği ileri sürülen bir suçun o suçtan zarar göremeyen bir kişi tarafından haber verilmesidir. İhbar Anayasada yer alan dilekçe hakkının bir kullanma çeşididir.

Şikayet ise, işlenen suçtan zarar görenin veya zarar gördüğü iddiasında bulunanın yakınmasıdır.

Memur ve kamu görevlilerinin görevleri nedeniyle işledikleri suç fiilleri aşağıdaki şekillerde ortaya çıkabilir:

- Cumhuriyet Başsavcılarına yapılacak herhangi bir ihbar veya şikayet üzerine,
- Diğer makam sahipleri ile memur veya kamu görevlilerinin elde ettikleri bilgi, belge ve bulgulara dayanarak haberdar olmaları,

- Soruşturma izni vermeye yetkili mercilerin durumu ihbar, şikayet veya başka bir şekilde öğrenmeleri üzerine,
- Maliye bakanlığında yetkili mercilere konunun intikali,
- Teftiş, inceleme ve soruşturma sırasında suç tespiti.

4.1. Olayın Cumhuriyet Başsavcısı Tarafından Öğrenilmesi ve Yetkili Mercie İletilmesi

4483 sayılı Kanunun 4'üncü maddesine göre, Cumhuriyet Başsavcılarının görev sebebiyle işlenen suçu öğrenmeleri bizzat olabileceği gibi ihbar ya da şikayet yoluyla da olabilir.

4483 sayılı Kanunun 12'nci maddesinde, bu Kanun kapsamındaki memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında hazırlık soruşturması yapacak Cumhuriyet Başsavcılıkları özellikle belirtilmiş bulunmaktadır. Bu itibarla, aynı Kanunun 4'üncü maddesine göre yetkili merciden soruşturma iznini, 12'nci madde uyarınca soruşturma yetkisi verilmiş olan Cumhuriyet Savcısının talep etmesi gerekmektedir.

Cumhuriyet Başsavcısı önüne gelen eylemin, 4483 sayılı Kanuna göre soruşturma izni alındıktan sonra soruşturulacak bir suç olduğunu görürse, ivedilikle toplanması gerekli ve kaybolma ihtimali bulunan delilleri tespitten başka hiçbir işlem yapmayarak dosyayı izin vermeye yetkili mercie gönderecektir.

4.2. Olayın Diğer Makam ve Memurlarla Kamu Görevlileri Tarafından Öğrenilmesi ve Yetkili Mercie İletilmesi

4483 sayılı Kanunun 4'üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre, Cumhuriyet Başsavcılığı dışındaki diğer makam ve memurlarla kamu görevlileri de, bu Kanun kapsamına giren bir suç işlendiğini ihbar, şikayet, bilgi ve bulgulara dayanarak öğrendiklerinde durumu izin vermeye yetkili mercie ileteceklerdir.

4483 sayılı Kanunun 4'üncü maddesinin ikinci fıkrasına paralel düzenlemeler 5237 sayılı TCK'nın 279 ve 280'inci maddelerinde de bulunmaktadır. TCK'nın 279'uncu maddesinin birinci fıkrasında ***kamu görevlilerinin suçu bildirmemesi*** suç olarak düzenlenmiştir.

4483 sayılı Kanunun 4'üncü maddesinin ikinci fıkrası, TCK'nın 279'uncu maddesinin birinci fıkrası birlikte değerlendirildiğinde, Cumhuriyet Başsavcılığı dışındaki, tüm kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan kamu görevlileri, görevleriyle bağlantılı olarak bir suç işlediği bilgisine sahip olduklarında durumu derhal soruşturma izni vermeye yetkili mercie bildirmekle yükümlüdür. Aksi halde TCK anlamında suç işlemiş olacaklardır.

4.3. Olayın Doğrudan Yetkili Merci Tarafından Öğrenilmesi

Yetkili merci, kamu görevlisinin görevi sebebiyle işlediği suçu bizzat kendi çalışmaları sonucu öğrenebileceği gibi, ihbar veya şikayet gibi üçüncü bir kimsenin bildirimiyle de öğrenebilir.

Yetkili merciin olayı öğrenmesi ile birlikte 5271 sayılı CMK'nın kendisine yüklediği bildirim yükümlülüğü başlamaktadır. Gerçekten de 4483 sayılı Kanundan sonra kabul edilerek yürürlüğe giren CMK'nın 158/4'üncü maddesi uyarınca kamu görevinin yürütülmesi ile bağlantılı olarak işlendiği iddia edilen bir suç nedeniyle bir kurum veya kuruluş idaresine yapılan ihbar ve şikayet ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir. Bu durumda Cumhuriyet Savcısı suçun izne tabi bir suç olduğu kanaatine ulaşırsa soruşturma izni vermeye yetkili mercie gönderip soruşturma izni ister.

4.4. Teftiş, İnceleme ve Soruşturma Sırasında Suç Tespiti

Müfettişler, teftiş, inceleme ve soruşturma esnasında doğrudan veya ihbar ve şikayet üzerine 4483 sayılı Kanun kapsamına giren bir fiili tespit ederse, gerekli bilgi ve belgeleri toplayarak düzenleyecekleri Görüş ve Öneri Raporunu ivedilikle yetkili mercie iletilmek üzere Başkanlığa gönderirler.

4.5. Olayın Yetkili Merci Tarafından Öğrenilmesinin Önemi

Olayın yetkili merci tarafından öğrenilmesinin önemi, yetkili merciin soruşturmaya başlayıp bitirmesi için öngörülen sürenin başlaması açısından önemlidir. Yetkili merci, bu suç isnadını bizzat öğrenmişse, onun öğrenmesine sebep olan olayın kendisine geldiği; Cumhuriyet Savcısının başvurması üzerine öğrenmişse evrakın kendisine gönderildiği tarih (Yani bu evraka muttali olduğu tarih.); diğer makam, merci ile kişilerin ilettiği durumlarda ise, bu iletme tarihi öğrenme tarihi olarak kabul edilir.

Yetkili merci, suçu öğrendiğinde ön inceleme başlatacağından, ön inceleme emrine ait onayın yetkili mercii tarafından imzalandığı tarih, bu sürenin başlangıcı olacaktır. Nitekim Danıştay sürenin başlangıcının, ön inceleme emrinin verildiği tarih olarak kabul edilmesi gerekir şeklinde görüş vermiştir.

4.6. İşleme Konulmayacak İhbar ve Şikayetler

4483 sayılı Kanunun 4'üncü maddesi ile kamu görevlisi hakkında bir suç isnat edilerek yapılacak şikayet veya ihbarın şekli belirlenmiştir. Buna göre;

- İhbar ve şikayetlerin soyut ve genel nitelikte olmaması,

- İhbar ya da şikayetlerde kişi ya da olay belirtilmesi,
- İddiaların ciddi bulgu ve belgelere dayanması,
- İhbar ya da şikayet dilekçesinde dilekçe sahibinin doğru ad, soyad ve imzası ile iş ya da konut adresinin bulunması zorunlu kılınmıştır.

Bu unsurlardan hepsinin bir arada bulunması gerekir.

İddiaların geçerliliğinin kuşkuya yer vermeyecek belgelerle ortaya konulması durumunda ad, soyad ve imza ile iş ya da konut adresinin doğruluğu koşulunun aranmaması da aynı maddede öngörülmüştür.

İşleme koymama kararlarını yetkili merciler ile Cumhuriyet Başsavcıları verebileceklerdir. Yapılan ihbar ve şikayet dilekçesi Kanunun aradığı nitelikleri taşımıyorsa, yani ihbar ya da şikayet belli bir memur adı ve belli bir olay gösterilmeden yapılmış ise veya adı, soyadı yoksa, imza ve adres şartlarını taşımıyorsa ya da daha önce ön inceleme yapılıp neticelenen bir olayda, ön inceleme sonucunu etkileyecek yeni belge sunulmamışsa, ihbar veya şikayetin geldiği yere göre yetkili merciler veya Cumhuriyet Başsavcılıklarınca **"işleme koymama"** kararı verilecektir.

İşleme konulmayacak ihbar ve şikayetler ile ilgili olarak idari uygulamada yetkili merci işleme koymama kararı verir. Ancak, işleme koymama kararı, yetkili mercie belirtilen şartların olmaması durumunda verilmiş bir yetkidir. Yetkili merci, yapılan ihbar veya şikayetin, Kanunun aradığı somut olma, olay ve yer belirtme, adı, soyadı, imza ve adres şartlarını taşımamasına rağmen, ihbar veya şikayeti ciddi bulursa, bir ön idari araştırma yaparak ya da yaptırarak sanık ve/veya somut olayı tespit edebilir. Bu araştırma sonucuna göre "ön inceleme izni" veya "işleme koymama" kararı verir.

4.7. İşleme Koymama Kararlarının Bildirimi ve İtiraz

Kanunun 4'üncü maddesindeki şartları taşımayan ihbar veya şikayetler Cumhuriyet Başsavcıları ve izin vermeye yetkili merciler tarafından işleme konulmaz ve durum, ihbar veya şikayette bulunana bildirilir. İhbar veya şikayeti Cumhuriyet Başsavcılığı göndermiş ise yetkili merci işleme koymama kararını ayrıca Cumhuriyet Başsavcılığına da bildirir.

4483 sayılı Kanunda, Cumhuriyet Başsavcılarının ve yetkili merciin işleme koymama kararlarına karşı itiraz edilebileceği yönünde bir hükme yer verilmemiştir. Kanunun 9'uncu maddesinde itiraz edilebilecek karar türleri olarak "soruşturma izni verilmesine" ve "soruşturma izni verilmemesine" kararları sayılmıştır. Kanunun 4'üncü ve 5'inci maddesi uyarınca verilen

"işleme koymama" kararlarına ise itiraz edilebileceğine ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak, uygulamada şikayetin veya ihbarın işleme konulmaması kararı şikayetçi veya ihbarcıya bildirildikten sonra, ihbarcı veya şikayetçi tarafından ilgisine göre Danıştay veya bölge idare mahkemesine itirazda bulunulabilmektedir. Danıştayın, işleme koymama kararına itiraz edilemeyeceği yönünde verdiği kararları yanında, itirazın kabulü ile işleme koymama kararının kaldırılmasına ilişkin kararları da bulunmaktadır.

5. ÖN İNCELEME

4483 sayılı Kanunun 5'inci maddesinde, görev sebebiyle işlenen bir suç olduğunu öğrenen izin vermeye yetkili merciin, olayın araştırılması için bir ön inceleme yaptıracağı hükme bağlanmış ve ön incelemeyi yapmakla görevlendirilecekler belirtilmiştir.

Ön inceleme; 4483 sayılı Kanun kapsamına giren memur ve diğer kamu görevlileri hakkında yapılan ihbar ve şikayete konu eylem ve işlemlerinin hukuki durumunun tespiti amacıyla yapılan inceleme ve soruşturma çalışmalarıdır.

Ön inceleme aşamasında yetkili merci tarafından verilecek karar sonucunda inceleme yapılacak kişi hakkında ön inceleme başlatılır. Yetkili merci izin verip vermeyeceğine dair kararını ön inceleme sonucunda hazırlanan rapora dayanarak verir. Bu inceleme sonucunda verilen "soruşturma izni verme/vermeme" kararları ise, "dava açan belge/iddianame" ya da "takipsizlik kararı" hükmünde olmayıp, memur hakkında hazırlık soruşturması yapılmasının ön şartını oluşturan birer idari işlemdir. Ancak, bu idari işlemler, memur hakkında soruşturmanın açılması ya da açılmaması şeklinde yargısal bir sonuç doğurmaktadır.

Ön inceleme başlatılmadan önce bakılacak hususlardan birisi, konunun daha önce ihbar ve şikayet konusu edilmiş ve sonuçlandırılmış olup olmadığıdır. Eğer ihbar veya deliller gösterilmiş ve ayniyet varsa işleme konmayacak, ön inceleme yaptırılmayacaktır. Aynı konuda yinelenen ihbar ve şikayette yeni delil sunulursa başvuru işleme konabilecektir.

5.1. Ön İnceleme Emri veya Görevlendirme

Ön inceleme izni vermeye yetkili merci, 4483 sayılı Kanunun kapsamına giren bir suç işlendiğini bizzat veya şikayet yoluyla öğrendiğinde bir ön inceleme başlatır. Ön inceleme, ön inceleme emri verme merciinin emriyle başlar.

Ön inceleme emrinde hakkında inceleme yapılacak memur veya kamu görevlisinin adı-soyadı, görevi, üzerine atılı suçlamanın ne olduğu ve bu suçlamayla failin arasındaki bağlantı

açıkça gösterilmelidir. Yapılan talep üzerine veya re'sen soruşturmacı görevlendirildiğinde ön inceleme emri veya yazılarında bulunması gereken unsurlar şunlardır:

- Görevlendirilen ön inceleme elemanının unvanı, adı ve soyadı,
- Ön inceleme sırasında ortaya çıkabilecek konular,
- Hakkında ön inceleme yapılacak memur veya diğer kamu görevlilerinin görevi, adı ve soyadı,
- İhbar veya şikayet dilekçesi ile ön incelemeye konu fiil ve/veya kişiler ile konu hakkında düzenlenmiş raporların ön inceleme emrine eklenmesi incelemeyi yapacak kişinin konu hakkında ön bilgi sahibi olması açısından yararlı olacaktır.

Ön inceleme;

a) Yetkili merci tarafından bizzat yapılabilir,

b) Yetkili merci tarafından görevlendirilen bir veya birkaç denetim elemanına yaptırabilir,

c) Yetkili merci tarafından, hakkında ön inceleme yapılanın üstü konumunda memur veya kamu görevlilerinden biri veya bir kaçı eliyle yaptırabilir.

Memur hakkındaki ön incelemeyi **izin vermeye yetkili merciin kendisi de** yapabilir. Yasada bu durum açıkça belirtilmektedir. Yasada belirtilmiş olmasına rağmen bu hükmün kolaylıkla uygulanabileceği düşünülmemektedir. Zira merkezde izin vermeye yetkili bakan veya müsteşarın bütün işlerini bırakıp suç işlediği düşünülen memurun soruşturmasını yapması düşünülemez. Teamül görevlendirilen denetim elemanları veya hakkında soruşturma yapılanın üstü konumundaki kişi tarafından yürütülmesi yönündedir.

İnceleme yapacakların, izin vermeye yetkili merciin bulunduğu kurum içinden belirlenmesi esastır. İşin özelliğine göre izin vermeye yetkili merci kendi kurumundan soruşturmacı tayin edebileceği gibi başka kurumlardan da eleman isteyebilir. Ancak bu isteğin yerine getirilmesi ilgili kurumun takdirine bağlıdır.

Vali ve kaymakamların soruşturma izni vermeye yetkili oldukları memur ve diğer kamu görevlileri hakkındaki ön incelemeyi mahallinde görevlendirecekleri personel eliyle yaptırmaları esastır. Ancak ön incelemenin müfettiş bilgi ve tekniğini gerektirmesi durumunda vali konuyu gerekçeli olarak ilgili bakanlığa ileterek denetim elemanı talebinde bulunabilir. Kaymakamların doğrudan ilgili bakanlıktan denetim elemanı isteme yetkileri yoktur. Ancak bu husus ilçedeki bir

olay nedeniyle gerekli olursa kaymakam validen böyle bir talepte bulunması hususunu isteyebilir.

Kanunda belirtildiği üzere ön inceleme suç işlediği iddia edilen memurun üstü konumundaki memurlar tarafından da yapılabilir. Buna göre, söz konusu memurun eşiti veya eşiti konumundaki görevlilere bu iş yaptırılamayacaktır.

Ön incelemeyle görevlendirileceklerin;

a) Ön incelemeye konu suçtan zarar görmemiş olması,

b) Kalkmış olsa bile, hakkında ön inceleme yapılan veya mağdur ile aralarında evlilik, vesayet, veya kayyımlık ilişkisi bulunmaması; üçüncü derece dahil kan veya ikinci derece dahil kayın hısımlığı ya da kan veya kayın alt veya üst soy ilişkisi olmaması; evlat edinme bağlantısı bulunmaması,

c) Ön incelemeye konu olayda tanık olma ihtimalinin bulunmaması,

Gerekmektedir.

5.2. Yeniden Ön İnceleme Onayı Alınmasını veya Alınmaması Durumu

Ön inceleme sırasında onaya konu fiilin hukuki niteliğinin değişmesi veya onayda belirtilmeyen memur veya diğer kamu görevlilerinin fiili işledikleri veya fiile katıldıklarının anlaşılması yeniden onay alınmasını gerektirmez.

Ancak bu kişilerin, ön inceleme ile görevlendirilenlerin üstü olması durumunda keyfiyet en seri biçimde görevlendirme merciine bildirilir ve alınacak talimata göre hareket edilir.

Ön inceleme esnasında, onayda yer alan olay ve konudan tamamen ayrı bir suç olarak nitelendirilebilecek bir işlem veya eylem belirlendiğinde, bu konuda da ön inceleme yapılması için durum usulü dairesince en seri biçime yetkili mercie iletilir.

5.3. Aynı Konuda Farklı Mercilerce Ön İnceleme Yaptırılması

Vali veya kaymakamlar tarafından görevlendirilmiş ön inceleme elemanı, ön incelemesini tamamlayıp raporunu yetkili mercie tevdi etmiş ve usul yönünden bir eksiklik söz konusu değilse bakanlık/bağlı kuruluş tarafından görevlendirilen denetim elemanınca yeni bir ön inceleme yapılmaksızın keyfiyet görevlendirme merciine usulü dairesince bildirilir.

Ancak henüz ön inceleme bitirilmemiş ise o ana kadar gerçekleştirilen işlemleri havi dosyanın tamamı bakanlıkça/bağlı kuruluşça görevlendirilmiş denetim elemanına tevdi edilir. Bu durumda ön inceleme bu elemanca tamamlanır.

5.4. Ön İncelemede Başkan Tayini

Yetkili merci, birden fazla kişiyi ön incelemede görevlendirmesi durumunda içlerinden birini başkan olarak belirler. Denetim elemanları ise kendi usullerine tabidir.

Farklı bakanlık mensupları hakkındaki müşterek ön incelemelerde birden fazla kurumun eşit statüdeki personeli görevlendirilmiş ise hakkında ön inceleme yapılan üst memurun bağlı olduğu birimin elemanı başkan olur.

6. ÖN İNCELEME YAPANLARIN YETKİ VE GÖREVLERİ

6.1. Genel Olarak

4483 sayılı Kanunun 6'ncı maddesine göre inceleme ile görevlendirilen kişi veya kişiler, bakanlık müfettişleri ile kendilerini görevlendiren merciin bütün yetkilerine sahiptir. Ayrıca ön inceleme görevlileri, ön inceleme yaparken öncelikle 4483 sayılı Kanun hükümlerini uygulayacak, orada hüküm bulunmayan durumlarda 5271 sayılı CMK'ya göre işlem yapacaklardır. Ön inceleme görevlileri, toplanması gereken tüm delilleri toplayacak, hakkında ön inceleme yapılan kamu görevlisi ve şikayetçi veya ihbarcıyı dinleyecektir. Ön inceleme elemanı Cumhuriyet Savcısına tanınan yetkileri haiz olmakla beraber, bu yetkilerin tümüyle eş ve salt anlamda aynı olduğunu söylemek mümkün değildir. Çünkü Cumhuriyet Savcısının yargı erkinden doğan yetkilerinin muhakkik tarafından da kullanılması düşünülemez.

Bu esastan hareketle ön inceleme ile görevlendirilenler, CMK'nın soruşturma işlemlerine ilişkin hükümleri çerçevesinde, hakkında ön inceleme yürüttükleri kişinin leh ve aleyhindeki bütün delilleri toplarlar. Bu maksatla varsa muhbir ve şikayetçi ile tanıkların ve hakkında ön inceleme yapılan memurların ifadelerini alırlar, gerekirse kolluk gücüyle ihzaren getirtebilirler, bilirkişi atayabilirler, keşif yapabilirler, elkoyma ve arama yollarına başvurabilirler, istinabe usulünden faydalanabilirler ve hakkında ön inceleme yapılan kişinin görevden uzaklaştırılmasını isteyebilirler.

6.2. Hakkında Ön İnceleme Yapılanın Sıfatı

Ön inceleme evresinde suç şüphesi altında bulunan memur veya diğer kamu görevlisi **"şüpheli"** sıfatıyla adlandırılır. Ön incelemenin hiçbir aşamasında, hakkında ön inceleme yürütülen memur veya diğer kamu görevlisi hakkında sanık sıfatı kullanılamaz.

6.3. Tutanak Düzenlenmesi

CMK'nın 169'uncu maddesine göre ön inceleme esnasında şüphelinin ifadesinin alınması, tanığın ve bilirkişinin dinlenmesi, keşif ve arama yapılması gibi işlemlerde tutanak

düzenlenir. Bu tutanaklarda işlemin yeri, zamanı, işlemlerde Kanunun öngördüğü usullere uyulduğu, işleme katılanların ad ve soyadları ile tutanağın okunarak imzalandığı belirtilir. İmzadan imtina halinde sebepleri yazılır.

Keşif ve arama tutanakları hariç olmak üzere ifadeye ilişkin tutanakların birer örnekleri ilgilisine verilmez. Ancak ayrıca talep edilmesi halinde 4982 Sayılı Bilgi Edinme Kanunu hükümleri uygulanır.

6.4. Yeminli Zabıt Katibi Atamak

CMK'nın 169'uncu maddesi uyarınca; ön inceleme ile görevlendirilenler, hakkında ön inceleme yapılan şüphelinin, tanığın veya bilirkişinin dinlenmesi ve yetkileri dahilinde tutanağa bağlanacak keşif ve arama gibi diğer işlemlerin yapılması sırasında yemin vermek koşuluyla, bir zabıt katibi görevlendirebilir. Yemin, "Hiç kimseden korkmayarak, hiç bir tesir altında kalmadan zaptı gereken hususları doğru ve eksiksiz biçimde kaydedeceğime ve bunları hiç bir zaman, üçüncü kişilere açıklamayacağıma namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim." şeklinde olur.

Yemin verdirildikten sonra bir tutanak düzenlenir.

6.5. Delillerin Toplanması

Delillerin toplanmasına aşağıda belirtilen şekilde hareket edilir.

i) Muhbir ve Şikayetçinin Çağrılması ve Dinlenmesi

Ön inceleme görevlisi mümkün olduğu kadar önce muhbir veya şikayetçiyi dinleyecektir. Muhbir veya şikayetçi, belirttiği adresten sözlü veya yazı ile çağrılır. Gönderilen davete icabet etmemesi durumunda CMK'nın 146/7 madde hükmü kapsamında işlem yapılmak üzere tutanak düzenlenir. Bu tutanak ve kararın asılları ile çağrı kağıdının 2'nci nüshasını ve varsa tebellüğ belgesini, bir üst yazı ekinde Cumhuriyet Başsavcılığına göndererek zorla getirilmesine ilişkin talepte bulunulur. Yazılı çağrı, muhbir veya müşteki maliye memuru ise doğrudan, diğer kurumların mensubu ise kurum amiri; bunların dışında kalanlara ise o yerin mülki veya kolluk amir veya memurları vasıtasıyla tebliğ edilir. Çağrıya icabet ettiğinde, kimliği ve adresine ilişkin bilgiler tespit edildikten sonra mevcut dilekçe üzerindeki imzanın kendisine ait olup olmadığı, ihbar ve şikayetinin ayrıntıları, konuya ilişkin elinde bilgi, belge bulunup bulunmadığı, başka diyeceğinin olup olmadığı ve işin niteliğine göre gerek görülen diğer sorular ve alınacak cevaplar tutanağa kaydedilir.

ii) Resmi Dairelerden Dosya İstemi ve Belge Alımı

Ön inceleme görevlisi, ön incelemeye konu olayla ilgili olup resmi dairelerde bulunan delil niteliğindeki bilgi ve belgeleri yazı ile isteyebilir. Bu bilgi ve belgeleri ellerinde bulunduranlar bu yazı cevabını yerine getirmekle yükümlüdürler.

Dosya ve defter kayıtlarının incelenmesi neticesinde ilgili belgelerin asıl ve/veya tasdikli suretleri yazı ile alınır. Şayet aslı alınır ise tasdikli suretler imzalanarak daireye bırakılır. Alınacak suretlerde ise ilgili kurum yetkililerinin imzalarının ve aslı gibidir şerhinin bulunması sağlanır.

iii) Mahkemelerdeki Dosyaların İncelenmesi

Ön incelemeye konu olayla bağlantılı bilgi ve belgelerin mahkemede olduğunun tespiti durumunda bunların incelenmesi için Cumhuriyet Başsavcılığından bir yazı ile talepte bulunulur **(Ek: 6).**

iv) Noterden Belge Alımı

Ön incelemeye konu olayla ilgili belgelerin noterde olması durumunda bunların temini Cumhuriyet Başsavcılığına yazılacak yazı ile olur.

6.6. Tanık Dinleme

i) Genel Olarak Tanık Dinleme Yetkisi

Duyu organları aracılığıyla algıladığı olayı ön inceleme görevlisi önünde anlatan kişiye tanık adı verilir. Kural olarak herkes tanıklık yapmak zorundadır. Yani, olay hakkında bilgi ve görgüsü olan herkes bu olayla ilgili bilgi ve görgüsünü yetkili makamlarla paylaşmak, tanıklık yapmak zorundadır. Tanıklık gerçeğin öğrenilmesi için bir araçtır. Bunun en iyi şekilde elde edilmesi, samimi, doğru tanıklıkla gerçeğe ulaşılması gerekmektedir. Bunun için tanığa yemin verdirilir.

ii) Tanıkların Çağrılması

Tanıkların çağrı kağıdı ile çağrılmaları esas olmakla birlikte, sözlü olarak da çağrılabilir. CMK'nın 43'üncü maddesinde tanıkların çağrılması hüküm altına alınmıştır. Tanıkların sözlü/yazılı olarak davet edilmesi ve bu davetin kendilerine tebellüğ belgesi karşılığında teslim edilerek; yazının bir örneği ile tebellüğ belgesinin ilgili soruşturma dosyası içinde muhafaza edilir.

Çağrı kağıtlarına, gelmediği takdirde tanık hakkında CMK'nın 44'üncü maddesine göre işlem yapılacağının belirtilmesi gerekir.

Tanık belirtilen gün, yer ve saatte hazır bulunmazsa ön incelemeyi yürütence durumu gösteren bir tutanak düzenlenir, ayrıca konuyu belirten müteferrik bir karar alınır. Bu tutanak ve kararın asılları ile çağrı kağıdının 2'nci nüshasını ve varsa tebellüğ belgesini, bir üst yazı ekinde Cumhuriyet Başsavcılığına göndererek hakkında kanuni işlemlerin başlatılmasını talep eder.

Öte yandan, ilk çağrıya mazeret belirtmeksizin gelmeyen tanığın zorla getirilmesini temin için yeniden belirlenen gün ve saati gösterir ihzar müzekkeresi düzenlenir ve bu müzekkere, gereğinin ifası için bir yazı ekinde Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.

iii) Tanıkların Konumunun Belirlenmesi

Tanıklar dinlenmeden önce tanıklıktan çekinme halinin mevcudiyeti belirlenir.

Bu maksatla tanığın, hakkında ön inceleme yapılan şüphelinin;

- Nişanlısı,
- Evlilik bağı kalmasa bile eşi,
- Kan hısımlığı veya kayın hısımlığından üst soy ve alt soy,
- Üçüncü dereceye kadar (bu derece dahil), kan hısımlığından yan soy hısımı ile evlilik bağı kalmasa bile üçüncü dereceye kadar bu derece dahil kayın hısımlığından yansoy hısımı,
- Evlatlık bağı,

Olup olmadığı öğrenilir.

Bu gibi kimselere dinlenmeden evvel tanıklıktan çekinme hakları olduğu söylenir. Buna rağmen tanıklık yapmak isterlerse durum tutanağa kaydedilerek dinlenirler ancak dinlenme esnasında her an çekinme haklarını kullanabilirler. Tanık kendisine sorulan soruya vereceği cevap ile kendisini veya yukarıda sayılanları ceza takibatına uğratabilecek ise kendisi de cevap vermekten çekinebilir.

Avukatlar, hekimler, diş hekimleri, eczacılar, ebeler ile bunların yardımcıları, mali müşavirler ve noterler bu sıfatları dolayısıyla öğrendikleri bilgiler sebebiyle tanıklıktan çekinebilirler. Ancak avukatlar, stajyerleri ve yardımcıları dışında kalan kişiler ilgilinin onay vermesi halinde tanıklıktan çekinemezler.

Yukarıda belirtilen haller nedeniyle tanık, tanıklıktan çekinir ise sebebini bildirir ve bu husus yeminiyle onaylanır.

Devlet sırları ile ilgili tanıklıkta CMK'nın 47'nci maddesindeki hükümlere göre işlem tesis edilir.

iv) Tanığın Yemin Etmesi

Ceza usul hukukuna göre tanığın ilke olarak üç yükümü vardır. Çağrıya uyarak hazır bulunmak, beyanda bulunmak ve verilecek yemini eda etmek.

Tanıklığa başlamadan önce tanığa *"Bildiğimi dosdoğru söyleyeceğime namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim."* şeklinde yemin verdirilir.

Ancak, gerektiğinde veya o kişinin tanık sıfatıyla dinlenmesinde tereddüt hasıl olduğunda yemin, tanıklıktan sonraya bırakılabilir. Bu durumda yemin; *"Bildiğimi dosdoğru söylediğime namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim."* şeklinde olur.

Yemin yüksek sesle tekrar ederek veya okuyarak yapılır. Yemin verilirken herkes ayağa kalkar.

Dilsizlerden okuma ve yazma bilmeyenler, işaretlerinden anlayan bir kimse vasıtasıyla ve işaretle; okuma yazma bilenler ise yazarak ve imzalarını koyarak yemin ederler.

Ön inceleme safahatında yemin etmiş tanığın yeniden dinlenmesi gerektiğinde yemin tekrarına gitmeden önceki yemini hatırlatılır.

Aşağıdaki kimseler ise yeminsiz dinlenir:

- Dinlenme sırasında 15 yaşını bitirmemiş olanlar,
- Ayırt etme gücüne sahip olmamaları nedeniyle yeminin nitelik ve önemini kavrayamayanlar,
- Ön incelemeye konu olaylara iştirakten veya bu suçlar nedeniyle suçluyu kayırmaktan ya da suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirmekten şüpheli, sanık veya hükümlü olanlar.

v) Tanığın Dinlenmesi

Tanıklara ilk olarak adı soyadı, babasının adı, doğum tarihi ve yeri, medeni durumu, işi ve ikametgahı sorulur. Kimlik bilgilerini gösterir muteber bir vesikanın fotokopisi alınır.

Tanıklığa başlamadan önce görevinin önemi anlatılmalıdır. Bu amaçla dinlenmeden önce gerçeği söylemesinin önemi, aksi halde yalan tanıklık suçundan ceza alacağı, söyleyeceklerinin doğruluğu hakkında yemin edeceği anlatılır. Kendisine tanıklık edeceği husus belirtilerek konuya ilişkin bildiklerini anlatması istenir.

Her tanık, ayrı ayrı ve sonraki tanıklar yanında bulunmaksızın dinlenir.

Tanık, tanıklık ederken sözü kesilmez ancak tanıklık ettiği hususun aydınlatılması, tamamlanması ve bilgisinin dayanaklarının gereğince takdiri için sorular sorulabilir.

Tanık dinlenirken söyledikleri tutanağa kaydedilir ve bitiminde tutanak okunarak hazır bulunanlarca imzalanır.

vi) Tanığın İstinabe Yoluyla Dinlenmesi

Hastalık, maluliyet ve elde olmayan zorunlu sebeplerden dolayı bir tanığın, uzun veya belirsiz bir zaman için ön inceleme yapanın davetine gelemeyeceği anlaşılır isc ifadcsi istinabc suretiyle alınır.

İstinabe talimatı, duruma göre tanığın bulunduğu yerdeki denetim elemanına, bakanlığa bağlı daire amirine, mülki amire veya Cumhuriyet Savcılığına gönderilerek bizzat veya görevlendirecekleri kimseler tarafından tanığın ifadesinin alınmasını talep edebilir.

Bu talimatlara ekli soru listesinde tanığın;

- Adı, soyadı, baba adı, doğum tarihi ve yeri, medeni durumu, işi ve ikametgah adresini
- Hakkında ön inceleme yapılanı tanıyıp tanımadığı, akrabalık derecesi, husumeti olup olmadığını,
- Tanıklık edeceği hususlar ile bu konudaki açıklamalarını dosdoğru söyleyeceğine/söylediğine dair yemin edip etmeyeceğini,
- Konuya ilişkin başka söylemek istediklerini,

Gösterir soruların bulunması sağlanır.

İstinabe suretiyle görevlendirilen naip, tanığın ifadesini alır ve ön inceleme yapana gönderir.

vii) Tanığa Yapılacak Ödemeler

Tanık olarak çağrılan kişinin talebi halinde yol masrafları ile konaklama bedellerinin tazmini gerektiğinden ön incelemeyle görevlendirilenler, Adalet Bakanlığınca hazırlanan tazminat tarifesini de dikkate alarak belirledikleri bedeli gösterir bir müteferrik karar alırlar.

Merkezi Yönetim Harcama Belgeleri Yönetmeliğinin 34'üncü maddesinde bilirkişilik, uzmanlık, tanıklık ve benzeri hizmet ücretlerinin ödenmesinde ödeme emrine bağlanacak belgeler belirtilmiştir[3].

Belirlenen bu tutarın ilgilisine ödenmesini temin için belgeleri ekli bu karar, bir yazı ile ilgili muhasebe birimine gönderilir.

6.7. Bilirkişi Tayin Etmek

Ön incelemeyi yürütenler, çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hallerde sayısı üçü geçmemek üzere bilirkişi istihdam edebilirler. Ön inceleme görevlisi, bilirkişiyi mümkün olduğunca CMK'nın 64'üncü maddesine göre il adli yargı adalet komisyonu tarafından düzenlenen bilirkişi listelerinden seçecektir. Ancak belli konularda görüş ve kanaatlerini beyanla görevli resmi bilirkişi (Polis Kriminoloji Laboratuvarları, Adli Tıp Kurumu, Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü gibi) var ise özel sebepler olmadıkça başkaları görevlendirilemez.

CMK'nın 65'inci maddesi uyarınca, aşağıda belirtilen kişi veya kurumlar, bilirkişilik görevini kabul etmekle yükümlüdür.

a) Resmi bilirkişilikle görevlendirilmiş olanlar ve 64'üncü maddede belirtilen listelerde yer almış bulunanlar,

b) İncelemenin yapılması için bilinmesi gerekli fen ve sanatları meslek edinenler,

c) İncelemenin yapılması için gerekli mesleği yapmaya resmen yetkili olanlar.

Belli konularda görüş ve kanaatlerini beyanla görevli olup önceden umumi yemin etmiş bulunan resmi bilirkişiler hariç olmak üzere ön incelemeyi yürütenlerce belirlenen bilirkişilere göreve başlamadan önce "Görevimi adalete bağlı kalarak, bilim ve fenne uygun olarak, tarafsızlıkla yerine getireceğime namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim." şeklinde yemin verdirilir ve bu hususu gösterir tutanak düzenlenir.

Çağrıldığı halde mazeret belirtmeksizin gelmeyen veya gelip de yeminden rey ve görüş beyanından çekinen bilirkişiler için tanıklara ilişkin hükümler uygulanması gerektiğinden önce durumu gösterir tutanak düzenlenir ve müteferrik karar alınır. Bu tutanak ve kararın asılları ile bilirkişi olarak görevlendirildiğine dair yazışma evrakları, bir üst yazı ekinde Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilerek hakkında kanuni işlemlerin başlatılması talep edilir.

---

[3] ***Madde 34**-Bilirkişilik, uzmanlık, tanıklık ve benzeri hizmet ücretlerinin ödenmesinde;*
- Bakanlar Kurulu Kararı, mahkeme kararı, muhakkik kararı veya yetkili organların kararı,
- Çeşitli Ödemeler Bordrosu (Örnek: 13),
ödeme belgesine bağlanır.

Ayrıca yeni bir bilirkişi belirlenir ancak mahallinde aynı işi yapabilecek başka kişinin bulunmaması nedeniyle sadece ilk belirlenenlerin bilirkişilik yapması mecburiyeti hasıl olmuş ise bunların zorla getirilmesinin temin için yeniden belirlenen gün ve saati gösterir ihzar müzekkeresi düzenlenir ve bu müzekkere gereğinin ifası amacıyla Cumhuriyet Başsavcılığına bir yazı ekinde gönderilir.

Bilirkişiye inceleyeceği belgeler mühür altında verilmeden önce bunların listesi ve sayımı yapılır. Bu hususlar bir tutanakla belirlenir. Bilirkişi, mühürlerin açılmasını ve yeniden konulmasını yine tutanakla belirtmek ve bir liste düzenlemekle yükümlüdür. Bilirkişi, hakkında ön inceleme yapılana kendisini görevlendiren merci aracılığıyla, bunun dışındakilere ise doğrudan soru sorabilir. Aynı amaçla dosyayı kısmen veya tamamen incelemesine izin verilebilir.

Bilirkişi incelemesi yaptırılmasına ilişkin ön inceleme görevlisinin kararında, cevaplandırılması uzmanlığı veya teknik bilgiyi gerektiren sorularla inceleme konusu ve görevin yerine getirileceği süre belirtilir. Bu süre, işin niteliğine göre 30 günlük ön inceleme süresi göz önünde tutularak tespit edilmelidir.

Bilirkişi raporu yeterli görülmez ise aynı veya farklı bilirkişilere yeni bir rapor düzenlettirilir.

Tanıklıktan çekilmeyi gerektiren nedenler, bilirkişilikten çekilmek için de geçerlidir.

Bilirkişi olarak görevlendirilenlerin sarf ettiği emek ve mesainin karşılanması gerektiğinden ön incelemeyle görevlendirilenler bunun için belirledikleri bedeli gösterir bir müteferrik karar düzenlerler. Belirlenen tutarın ilgilisine ödenmesini temin için belgeleri ekli bu karar, bir yazı ile ilgili muhasebe birimine gönderilir.

6.8. İstiktap (Yazı Sınaması) Yaptırmak

Ön incelemeye konu bir belgenin doğruluğu veya sahteliğinin ya da düzenleyicisinin kim olduğunun belirlenebilmesi amacıyla bilirkişiden faydalanılır.

Ön incelemeyi yürüten, bu maksatla önce mevcut dosyalardan, aynı türden belge, yazı, mühür veya imzayı havi evrakın bulunup, bulunmadığı tespit eder. Bulunması halinde, araştırmaya konu evrakla birlikte karşılaştırılmanın yapılması maksadıyla bilirkişiye gönderir.

Şayet, evraktaki yazının failinin tespiti gerekiyor ise ilgisi görülenlerden evrakta mevcut kelimelerin de yer aldığı yazılar yazdırılarak imzalattırılır. Araştırılan yazı daktilo ile yazılmış ise kullanılma ihtimali olan daktilolarla benzeri yazılar yazdırılır.

Bütün bu belgelerin asılları araştırmaya konu evrak asılları ile birlikte karşılaştırmanın yapılması maksadıyla en yakın Polis Kriminoloji Laboratuvarlarına veya Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğüne gönderilir.

6.9. Arama ve Elkoyma

i) Genel olarak arama ve elkoyma

Ön inceleme ile görevlendirilenler, ön incelemeye konu olayda ispat vasıtası olabilecek her türlü resmi belge ve eşyayı, resmi daire sınırları içinde olmak kaydıyla muhafaza altına alabilirler.

Resmi dairede bulunmakla birlikte söz konusu evrakın kapsamının açıklanması memleketin selametine zarar vereceği o dairenin en büyük amiri tarafından beyan edilirse bunların gösterilmesi ve teslimi istenmez. Şu kadar ki bu açıklama yeterli görülmez ise Bakanlık kanalıyla o dairenin bağlı olduğu Bakanlıktan izin istenebilir.

İspat vasıtası olabilecek her türlü belge veya eşyanın, hakkında ön inceleme yapılanın, üstünde, şahsi çantası veya bilgisayarında, konutunda veya sair mahallerde bulunduğuna dair kuvvetli şüphe var ise ilgili Cumhuriyet Başsavcılığı kanalıyla yetkili mahkemeden karar almak kaydıyla belirtilen yerlerde arama yapılarak, bunlara da elkonulabilir.

Hakkında ön inceleme yapılan ile tanıklıktan çekinmeye hakkı bulunan kimseler arasında teati olunan mektuplar, bu kimselerin yanında ise elkonulmaz.

ii) Hakim kararının alınması

Elkoyma ve arama kararının alınması gerektiğinde,

a) Müsteşarlar ve valiler için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı veya Başsavcı vekili kanalıyla Yargıtayın ilgili Ceza Dairesine,

b) Kaymakamlar hakkında İl Cumhuriyet Başsavcısı veya Başsavcı vekili kanalıyla İl Asliye Ceza Mahkemesine,

c) Bunlar dışında kalanlar hakkında genel hükümlere göre yetkili ve görevli Cumhuriyet Başsavcılığı kanalıyla Sulh Ceza Hakimliğine,

Başvurulur.

iii) Arama zamanı

Konut, işyeri gibi kapalı yerlerde arama gündüz vakti yapılır ancak gecikmesinde sakınca bulunan haller ile suçüstü hali gibi istisnai durumlarda gece vakti de arama yapılabilir.

Gündüz başlayan aramaya gece vakti de devam edilir ve arama yarıda bırakılamaz. Gündüz vaktinden kasıt, güneşin doğmasından bir saat önce başlayıp, güneşin batmasından bir saat sonra biten zaman dilimidir.

iv) Aramanın yapılması

Ön inceleme ile görevlendirilen kolluk ile birlikte aramayı bizzat yapacağı gibi gerekli gördüğü takdirde zabıtadan da destek alabilir. Bunun için mahalli karakolla temasa geçilerek gerekli elemanın hazır bulundurulması istenir. Aramada yeminli zabıt katibi hazır bulundurulur.

Arama işlemine tabi yerlerin sahibi veya eşyanın zilyedi aramada hazır bulunabilir. Kendileri bulunamaz ise temsilcileri veya mümeyyiz hısımlarından biri yahut kendisiyle birlikte oturan bir kimse veya komşusu bulundurulur.

Aramanın sonunda, kendiliğinden tevdi edilen veya zaptolunan eşyanın tam bir listesi yapılır ve karışmasını veya değişmesini önlemek için bu eşya resmi mühürle mühürlenir veya bir işaret konulur. Liste muhteviyatı evrak ve eşyalar sağlam ve güvenli bir kaba veya torbaya konularak mühürlenir ve liste arama sonucunda düzenlenip aramada hazır bulunanların imzaladığı tutanağa ek yapılır.

Aramaya tabi kimsenin arama sonucu suç unsuru bulunduğu düşünülen belge kağıtlarını inceleme yetkisi hakime ait olduğundan bu nevi kağıtlar listeye dahil edilmekle birlikte mümkünse zilyedin huzurunda ayrı bir zarfa konularak resmi mühürle ve varsa zilyedin de mührüyle mühürlenerek hakime gönderilir.

Ancak, elkoyma ve arama kararı alınırken bu kabil kağıtlarının tetkikine de izin verilmesinin talep edilmesine istinaden hakimce izin verilmiş ise ön inceleme ile görevlendirilenler de kağıtları inceleyebilirler.

Bilgisayarlarda, bilgisayar programlarında ve kütüklerde arama, kopyalama ve elkoyma işlemi sırasında sistemdeki bütün verilerin yedeklemesi yapılmalı, istenmesi halinde bu yedekten bir kopya çıkarılarak nezdinde arama yapılana verilmeli ve bu husus tutanağa kayıtlanmalıdır. CMK'nın 134'üncü maddesinin bu amir hükmü uyarınca yapılacak yedekleme işleminin

bilgisayarların da listede belirtilip mühürlenerek daireye getirilip, burada şüphelinin veya getireceği teknik elemanın önünde yapılması da mümkündür.

Arama veya elkoyma koruma tedbirlerinin uygulanması sırasında, yapılmakta olan ön inceleme ile ilgisi olmayan ancak, diğer bir suçun işlendiği şüphesini uyandırabilecek bir delil elde edilirse; bu delil muhafaza altına alınır ve durum yetkili Cumhuriyet Başsavcılığına derhal bildirilir.

6.10. Hakkında Ön İnceleme Yapılan Kimsenin İfadesini Almak, Gelmek İstemeyenleri Zorla Getirtmek

4483 sayılı Kanunun 6'ncı maddesinde ön inceleme ile görevlendirilen kişi veya kişiler hakkında inceleme yapılan memur veya diğer kamu görevlisinin ifadesini de almak suretiyle gerekli bilgi ve belgeleri toplayabilecekleri belirtilmiştir. Bu hükme göre hakkında ön inceleme yapılan kimsenin ifadesinin alınmasının zorunluluğu vardır. İfadenin inceleme mahallinde, vicahen alınması asıl olmakla birlikte, gerektiğinde ifade, yasa ile getirilen ön inceleme süresi dikkate alınarak, makul bir süre verilmek suretiyle yazıyla da istenebilecektir.

i) Hakkında ön inceleme yapılanı ifadeye çağırma

Hakkında ön incele yapılan memur ve diğer kamu görevlilerinin yazılı davetiye ile çağrılması esas olmakla birlikte sözlü olarak da çağrılabilirler. Davetiye düzenlenmiş ise ön incelemeyle görevlendirilenler tarafından tebliğ edilir.

Davetiyelerde çağrılma nedeni ile gelmediği takdirde zorla getirileceğinin belirtilmesi gerekir.

Hakkında ön inceleme yapılan, davetiyede belirtilen gün, yer ve saatte hazır bulunmaz ise zorla getirilmesini temin için yeniden belirlenen gün ve saati gösterir ihzar müzekkeresi düzenlenir. Bu müzekkere, imzalı davetiye sureti ile birlikte üst yazıya eklenerek Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.

Hakkında ön inceleme yapılan askerlik görevini yapmakta ise davetiye tebliği ve ihzaren getirilme işlemleri bağlı olduğu askeri makamlar aracılığı ile yerine getirilir. Şayet tutuklu veya hükümlü ise ifadeleri ceza evinden sorumlu Cumhuriyet Savcılığından alınacak izinle bulundukları yerde alınır.

ii) Hakkında ön inceleme yapılanın ifadesinin alınması

Hakkında ön inceleme yapılanın ifadesi alınırken aşağıdaki hususlara uyulur.

a) Önce adı, soyadı, ana-baba adı, doğum tarihi ve yeri, medeni hali, mesleği, iş ve ikamet adresi sorularak kimliği tespit edilir. Kişi, kimlik bilgilerine dair soruları doğru cevaplamak zorundadır (Bunun için kimlik bilgilerini gösterir muteber bir vesikanın fotokopisi alınır.).

b) Sonra kendisine yüklenen suç anlatılır ve bu konuda açıklamada bulunup, bulunmamasının kanuni hakkı olduğu bildirilir. Ayrıca dilerse avukat bulundurabileceği, buna imkanı yoksa baro tarafından tayin edilecek bir avukat isteyebileceği söylenir. Ancak isnat edilen suç hakkında açıklamada bulunmak istemez ise zorlanamaz.

c) İfade alınırken kendi lehine olan delilleri söylemesine engel olunmaz, bilakis yeterli imkan ve zaman verilir.

d) Ön incelemeye konu olayın aydınlatılması için sorular sorulabilir, keza beyanları ile eldeki belge ve bilgiler arasında çelişki var ise bunun izahatı istenir.

e) İfade sahibinin beyanı özgür iradesine dayanmalıdır. Bunu engelleyici nitelikte kötü davranma, yorma, aldatma, cebir veya tehditte bulunma gibi bedensel veya ruhsal müdahaleler yapılamaz. Kanuna aykırı bir yarar vaat edilemez.

iii) İfade Tutanağı

İfade alma işleminde yapılanlar ve açıklamalar düzenlenen bir tutanağa kaydedilir ve bitiminde okunarak hazır bulunanlarca imzalanır.

Bu tutanakta;

- İfade verme işleminin yapıldığı yer ve tarih,
- İfade verenin açık kimliği,
- İfade alma işleminde yukarıda belirtilen işlemlerin yerine getirilip getirilmediği, yerine getirilmemiş ise sebepleri,
- İfade verenin açıklamaları ile sorulan sorular ve alınan cevaplar,
- İfade verenin varsa son olarak söylemek istedikleri,
- Tutanak içeriğinin ifade veren ve varsa avukatı tarafından okunup imzalandığı, imzadan imtina edilmişse bunun nedenleri,

Yer alır.

6.11. Keşif Yapılması

Keşif, niteliği gereği bir delilin içeriğinin öğrenilmesine ya da toplanmış delillerin değerlendirilmesine yarayan kendisi de delil olarak yargılamada kullanılabilen bir muhakeme işlemidir.

Ön incelemeyle görevlendirilenler gerektiğinde suç delillerinin yok edilmesini, değiştirilmesini engellemek veya fiilin nasıl gerçekleştiğini tespit etmek için keşif yapabilirler. Keşif esnasında yeminli zabıt katibi bulundurulur. Ayrıca önceden haber verilerek hakkında ön inceleme yapılanla varsa avukatı da hazır bulunabilir.

Ön incelemenin her aşamasında yapılabilecek olan keşif sonucunda düzenlenecek tutanakta; mevcut olan hal ve durumla, olayın özelliğine göre bulunması gerekip de bulunmayan hususlara yer verilir.

6.12. Görevden Uzaklaştırma

Görevden uzaklaştırma, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 137'nci maddesinde belirtildiği üzere, hizmet gerekleri açısından görevi başında kalmasında sakınca olan bir memur veya kamu görevlisi hakkında uygulanan geçici bir tedbirdir. Soruşturmanın her aşamasında uygulanan görevden uzaklaştırma soruşturmanın selametle yürütülmesini sağlama ve kamu hizmetinin soruşturma nedeni ile aksamasını önlemek gibi iki amacı vardır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 138'inci maddesine göre; atamaya yetkili amirler, bakanlık ve genel müdürlük müfettişleri, illerde valiler, ilçelerde kaymakamlar (İlçe idare şube başkanları hakkında valinin muvafakati şarttır.) görevi başında kalmasında sakınca gördükleri hakkında ön inceleme yürütmeye yetkili oldukları her düzeydeki Bakanlık memurunu ve diğer kamu görevlisini, ön incelemenin her aşamasında doğrudan görevlerinden uzaklaştırabilirler. Bu karar, görevden uzaklaştırılana, birinci derecedeki amiri ile atamaya yetkili amirine ve memurun maaşının ödendiği muhasebe birimine bildirilir.

Ön incelemeyle görevlendirilen diğer personel, hakkında ön inceleme yürüttükleri memur ve diğer kamu görevlileri hakkında görevden uzaklaştırılması kararının alınmasını, bu görevlinin bağlı oldukları mercilere yazılı başvuruyla teklif edebilirler.

Ön inceleme sonucunda soruşturma izninin verilmemesi kararlaştırılır ise görevden uzaklaştırılan memur yetkili amirce derhal göreve iade edilir.

6.13. Yüzleştirme

Ön inceleme sırasında, hakkında ön inceleme yapılanlar, tanıklarla yüzleştirilemez. Ancak, gecikmesinde sakınca bulunulan veya kimlik tespiti hallerinde yüzleştirme yapılabilir.

6.14. Ek Süre Talebi

Ön inceleme sürdürülürken 30 günlük sürenin yetmeyeceği anlaşılır ise ön inceleme ile görevlendirilenler, kendilerini görevlendiren yetkili merciden bu sürenin bitimine en çok 7 gün kala en seri haberleşme yoluyla 15 günü geçmeyecek ek süre talebinde bulunabilirler.

Bu talebe 2 gün için de cevap verilir.

7. ÖN İNCELEME RAPORU, MUHTEVASI VE TEVDİİ

7.1. Ön İnceleme Raporu

Teftiş Kurulu Başkanlığı Yönetmeliğinin 51'inci maddesinin birinci fıkrasında memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri suçlarla ilgili olarak soruşturma izni verilmesi kararında değerlendirmeye alınmak amacıyla yapılan ön inceleme sonuçlarının yer aldığı rapora ön inceleme raporu denilmektedir.

Ön inceleme görevlisi, ifadeleri alıp delilleri topladıktan sonra yürüttükleri ön incelemenin özünü ve görüşlerini içeren bir ön inceleme raporu düzenlerler.

Birden fazla kişi tarafından yapılan ön incelemelerde farklı görüşler var ise bu görüşler de raporda gerekçeleriyle ayrı ayrı yer alır.

Ön incelemeye konu fiil aynı zamanda disiplin suçu verilmesi veya tazmini gerektirir ise, ayrı bir ***disiplin soruşturması raporu*** düzenlenir.

7.2. Ön İnceleme Raporunun Muhtevası

4483 sayılı Kanun rapor için bir şekil şartı getirmemiştir. Ancak, uygulamada alışılagelen bir rapor düzenleme şekli bulunmaktadır. Bir ön inceleme raporunun en azından aşağıdaki bölümlere uygun olarak düzenlenmesi gerekmektedir:

KAPAK: Ön inceleme Raporlarının kapağında; ön incelemeyi yaparak Raporu düzenleyen Müfettişlerin ad ve soyadları (Ön İncelemenin ekip halinde yapılması halinde, Müfettişlerin isimleri kıdem sırasına göre soldan sağa doğru sıralanır.), inceleme konusunun kısa ve öz biçimde ifadesi, Raporun sayısı, günü ve kaç ek içerdiği belirtilir.

GİRİŞ: Bu bölüme yetkili merciin ön inceleme iznine ilişkin onayı ile görevlendirme yazısının tarih ve sayısı, bu izne mesnet teşkil eden ihbar, şikayet, savcılık talebi veya teftişte tespit edilmesi gibi hususlar yer alır.

KONU: Bu bölüme, varsa muhbir veya müştekinin kimlik ve adresleri belirtilerek ihbar veya şikayetlerine, Cumhuriyet Başsavcılığından gelen talepte belirtilen iddialara veya teftiş ve denetimlerde tespit edilen hususlara, fiillerin yetkili mercilerce öğrenilme tarihlerine, fillerin işlendiği yer ve tarihlere, fiili işlediği iddia olunanların açık kimlikleri ve fiili işledikleri tarihteki görev unvanları vb. hususlar yer alır.

ARAŞTIRMA VE İNCELEMELER: Bu bölüme, incelenen iddialar sırasıyla ele alınarak muhbir veya müştekiler ile tanıkların ifadeleri, vesikalar ve kullanılan yetkiler çerçevesinde tespit edilen hususlara ilişkin bilgi ve belgeler şeklindeki ispat vasıtaları ile ön inceleme yapılanın ifadesi silsile içinde belirtilerek ön inceleme konusu fiillerin nasıl ve kimlerce gerçekleştirildikleri ortaya konulmaya çalışılır. Bu amaçla gerektiğinde Raporda alt bölümler açılır.

MEVZUAT: Görevlendirme konusunu düzenleyen; kanun, kanun hükmünde kararname, tüzük, yönetmelik, genel tebliğ, genelge, yönerge gibi mevzuatın inceleme konusuyla ilgili kısımları ve gerekiyorsa içtihatları birleştirme kararı ile emsal yüksek yargı kararları yer alır. Yine gerekmesi halinde konuya ilişkin yaptırımların yer aldığı Türk Ceza Kanunu ve diğer kanunlardaki özel ceza maddelerine yer verilir. Derlenen hukuki metinler üstünlük sırasıyla, madde (gerek görülürse kısım ve bölüm) başlık ve numaraları da belirtilmek suretiyle sıralanır.

DEĞERLENDİRME: Bu bölüme, yapılan araştırma ve incelemeler sonucunda belirlenen fiiller ile şüphelilerin durumuna ilişkin tespitler, ilgili mevzuat hükümleri, suçun unsurları ve konu hakkındaki emsal kararlar ışığında değerlendirilmek suretiyle suçun işlenip işlenmediğine dair tahlil ve değerlendirmelerde bulunur.

SONUÇ: Bu bölüm, değerlendirme bölümünde yapılan tahlil neticesinde, oluşan görüş ve kanaat soruşturma izni vermeye yetkili merciin gerekçeli kararına dayanak teşkil edecek nitelikte ve açıklıkta yazılarak ***"Soruşturma İzni Verilmesi / Verilmemesi uygun olacaktır."*** cümlesiyle tamamlanmalıdır.

"Soruşturma izni verilmesi uygun olacaktır." Görüş ve kanaatine varılmış ise fiilin Türk Ceza Kanununun hangi maddesine göre suç teşkil ettiği belirtilir.

EK LİSTESİ: Raporun son sayfasının ardından ekler Rapora iliştirilir. Ancak Raporun eklerinin neler olduğu bir liste halinde eklerden önce yer alır. Bu listede, eklerin numaraları, her bir ekin kaç sayfadan oluştuğu ve ekin adı ve içeriği belirtilir.

RAPOR NÜSHA SAYISI: Ön İnceleme Raporlarının gönderilmesi gereken birimler dikkate alınarak, ihtiyaca uygun sayıda Rapor ve ekler düzenlenir.

Ön İnceleme Raporunun son kısmında imza, mühür, Raporun yazıldığı yer ve tarih bilgileri yer alır. Ön incelemenin ekip halinde yapılması durumunda, en kıdemli Müfettişin ismi en sağa gelecek şekilde Raporu yazan Müfettişlerin isimleri kıdem sırasına göre yazılır ve isimlerinin üstü imzalanır. Ayrıca, Rapor sayfalarının (Kapak ve imza sayfası hariç) sağ alt kısmı Müfettişler tarafından paraflanır.

Müfettiş tarafından imzalanıp mühürlenen ek Tutanak asılları haricindeki ekler Müfettiş tarafından mühürlenir ve paraflanır.

7.3. Ön İnceleme Raporunun Tevdii ve Süresi

Ön inceleme raporu, yetkili mercilerce verilen ön inceleme onay tarihinden başlayan 30 günlük (ek süre alınmış ise bu sürenin de ilavesiyle oluşan sürenin) bitimine en geç 5 gün kala aşağıda belirtilen şekilde sunulur.

Ön incelemeyle görevlendirilenler Bakanlık ve bağlı kuruluş merkez memurları hakkında düzenlenen ön inceleme raporlarının aslı ve iki nüshasını soruşturma iznini verecek makama iletmekle görevli Personel Genel Müdürlüğüne/bağlı kuruluşlarda personel işlemleriyle görevli birime gönderilmek üzere bağlı oldukları birime sunarlar.

Bakanlık Makamınca yapılan görevlendirmeye istinaden il ve ilçede görevli personel hakkında yapılan ön inceleme sonucunda düzenlenen raporların aslı ve iki nüshası soruşturma iznini vermeye yetkili mercilere iletilmek üzere Personel Genel Müdürlüğüne/bağlı kuruluşlarda personel işlemleriyle görevli birime bağlı oldukları birim kanalıyla gönderilir.

Vali ve kaymakamlarca ön inceleme yapmakla görevlendirilenler raporlarının tamamını yetkili mercie sunulmak üzere bağlı oldukları birime verirler.

8. SORUŞTURMA İZNİ KARARI VE KARARLARIN TEBLİĞİ

8.1. Yetkili Merciin Kararı

Bakanlık merkez memurları ve bağlı kuruluşların ortak kararla atanmış memurları ile ilgili ön inceleme raporları Personel Genel Müdürlüğüne, bağlı kuruluşların ortak kararla

atananlar dışında kalan memurları ile ilgili ön inceleme raporları ise personel işlemleri ile ilgili birime intikal edince üç gün içinde soruşturma izni verilmesi veya verilmemesi hususunu gerekçeleriyle gösteren karar metni hazırlanarak raporla birlikte soruşturma iznini vermeye yetkili mercie sunulur.

Yetkili merci, ön inceleme raporunu inceleyerek Kanunun 7'nci maddesinde belirtilen süreyi aşmayacak bir sürede karar metnini imzalayarak "soruşturma izni verilmesi" veya "soruşturma izni verilmemesi" konusunda gerekçeli kararını verir.

8.2. Soruşturma İzni Kararının İlgililere Tebliği

Yetkili merciin verdiği karar, Bakanlık merkezinde Personel Genel Müdürlüğünce, bağlı kuruluşların merkezinde personel işlemler ile görevli birimce, il ve ilçelerde ise yetkili merciin görevlendirdiği birim tarafından yetkili Cumhuriyet Başsavcılığına, hakkında karar verilen memur veya diğer kamu görevlisine ve varsa şikayetçiye tebliğ tarihi belirlenerek bildirilir. Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilen karara ön inceleme raporunun aslı eklenir. Suçtan zarar görmeyen ihbarcıya herhangi bir bildirim yapılmasına gerek yoktur.

Verilen kararların bir örneği ayrıca ilgilinin dosyasına konulmak ve gerekli takipler yapılmak üzere dairesi amirine de gönderilir.

8.3. Soruşturma İzni Kararına İtiraz ve Süresi

Soruşturma izni verilmesine ilişkin karara karşı hakkında ön inceleme yapılan memur veya diğer kamu görevlisi, soruşturma izni verilmemesine ilişkin karara karşı ise ilgili Cumhuriyet Başsavcılığı veya şikayetçi kararın tebliğinden itibaren **on gün** içinde itiraz edebilirler.

İtiraz merci, Bakanın verdiği kararlara karşı Danıştay, diğer yetkili mercilerin verdiği kararlara karşı ise ilgili Bölge İdare Mahkemesidir.

Bu mercilerce öncelikle incelenerek en geç **üç ay** içinde verilecek kararlar kesindir.

İtiraz konusuna istisna olarak, Anayasanın 105'inci maddesi (4483 m. 9/3) uyarınca Cumhurbaşkanının tek başına imzaladığı işlemler ile ilgili olarak hiçbir yargı yoluna başvurulamayacağı hükmü gösterilebilir.

8.4. İtirazda Yetkili Merciler

4483 sayılı Kanunun 9/3'üncü maddesinde; itiraza, 3'üncü maddenin (e), (f), (g) (Cumhurbaşkanınca verilen izin hariç) ve (h) bentlerinde sayılanlar için Danıştay Birinci Dairesi,

diğerleri için yetkili merciin yargı çevresinde bulunan Bölge İdare Mahkemesinin bakacağı hükme bağlanmıştır.

8.5. Kesinleşen Kararlar Üzerine Yapılacak İşlem

Soruşturma izninin itiraz edilmeden veya itirazın reddi sonunda kesinleşmesi ya da soruşturma izni verilmemesine ilişkin karara karşı yapılan itirazın kabulü üzerine dosya derhal yetkili ve görevli Cumhuriyet Başsavcılığına; merkez teşkilatında görevli memurlar ve diğer kamu görevlileri için Personel Genel Müdürlüğünce/bağlı kuruluşların merkezinde personel işlemleri ile görevli birimce, il ce ilçe teşkilatına mensup memurlar ve diğer kamu görevlileri için ise vali ve kaymakamlıkların görevlendirdikleri birimce gönderilir.

Soruşturma izni verilmemesine ilişkin kararın kesinleşmesi veya soruşturma izni verilmesine dair karara karşı yapılan itirazın idari yargı merciince kabulü üzerine dosya, hakkında ön inceleme yapılan memur ve diğer kamu görevlisinin özlük işlemlerinin yürütüldüğü dairesince saklanır ve kararın bir örneği ilgilisine verilir.

9. HAZIRLIK SORUŞTURMASI

9.1 Hazırlık Soruşturmasını Yapacak Merciler

Hazırlık soruşturmasını yapacak olan Başsavcılık makamları, hakkında soruşturma yapılan memur veya diğer kamu görevlilerinin statüsü göz önünde tutularak belirlenmiştir.

4483 sayılı Kanunun 12'nci maddesinin birinci fıkrası uyarınca, hazırlık soruşturması genel hükümlere göre ***yetkili ve görevli Cumhuriyet Başsavcılığı*** tarafından yapılır. Ancak Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreteri, müsteşarlar ve valiler ile ilgili olarak yapılacak olan hazırlık soruşturması ***Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı veya Başsavcıvekili***, kaymakamlar ile ilgili hazırlık soruşturması ise ***İl Cumhuriyet Başsavcısı veya Başsavcıvekili*** tarafından yapılır.

Yapılan itirazları değerlendiren Danıştay ve Bölge İdare Mahkemesi soruşturmanın yapılması yönünde karar verdiyse, dosyalar yetkili merci tarafından yetkili ve görevli Cumhuriyet Başsavcısına derhal gönderilir. Cumhuriyet Başsavcısı artık CMK ve diğer kanunların kendisine verdiği yetkileri kullanarak soruşturmayı yürütüp sonuçlandırabilecektir.

9.2. Hakim Kararının Alınması

3628 sayılı Kanunun 12'nci maddesinin ikinci fıkrasına göre, hazırlık soruşturması sırasında hakim kararı alınmasını gerektiren hususlarda; Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreteri, müsteşarlar ve valiler için ***Yargıtay'ın ilgili ceza***

dairesine, kaymakamlar için ***il asliye ceza mahkemesine***, diğerleri için ise genel hükümlere göre ***yetkili ve görevli sulh ceza hakimine*** başvurulur.

10. KAMU GÖREVLİLERİ HAKKINDA SUÇ UYDURANLAR HAKKINDA SORUŞTURMA

4483 sayılı Kanunun 15'inci maddesinin birinci fıkrasına göre memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkındaki ihbar ve şikayetlerin ihbar veya şikayet edileni mağdur etmek amacıyla ve uydurma bir suç isnadı suretiyle yapıldığı hazırlık soruşturması sonucunda anlaşılır veya yargılama sonucunda sabit olursa haksız isnatta bulunanlar hakkında yetkili ve görevli Cumhuriyet Başsavcılığınca re'sen soruşturmaya geçilir.

Bu düzenleme benzeri bir hüküm 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 25'inci maddesinde bulunmaktadır. Bu maddede, Devlet memurları hakkındaki ihbar ve şikayetlerin, garaz veya mücerret hakaret için, uydurma bir suç isnadı suretiyle yapıldığının soruşturma veya yargılamanın tabi olduğu yasal işlem sonucunda bu isnadın sabit olmadığının anlaşılması durumunda, merkezde bu memurun en büyük amirinin, illerde valilerin, isnatta bulunanlar hakkında kamu davası açılmasını Cumhuriyet Savcısından isteyecekleri yazılır. Hemen hemen aynı hükümleri taşıyan bu iki ayrı maddenin en önemli farkları, 4483/15'inci maddede Cumhuriyet Savcısının doğrudan doğruya dava açması, 657/25'inci maddede ise en üst amir veya valinin istemi üzerine Cumhuriyet Savcısının dava açması halleridir.

Her iki halde de isnat ve iftiraların haksızlığının kesin olarak anlaşıldığında Cumhuriyet Savcısının haksız isnatlarda bulunan kimse hakkında kamu davası açmak zorunda olmasıdır.

Maddenin son fıkrasında, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin birinci fıkrada belirtilen durumlarda kamu davası açılması için Cumhuriyet Başsavcılığına başvurma ve haksız isnatta bulunanlar hakkında genel hükümlere göre tazminat davası açma hakları saklı tutularak, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin saygınlığının korunması esas alınmış, saydam ve dürüst bir kamu yönetimi sağlanmak istenmiştir.